

Los van alle richtingenstrijd over oorzaken van en oplossingen voor de klimaatcrisis

Neem langetermijn-klimaatadaptatie als onvermijdelijke nevenoptie eindelijk eens écht serieus!

Met klimaatplannen die zich uitsluitend richten op de afname uitstoot van CO2 alleen zullen we het niet redden, nationaal noch internationaal - zo wordt inmiddels meer en meer duidelijk. Daar zijn allereerst de naijl-effecten van meer dan twee eeuwen verbranding van fossiele brandstoffen die een succesvol tegenhouden van de opwarming van de aarde danig kunnen frustreren. En dan is er de demografische factor die ook roet in het eten kan gooien. Een en ander laat onverlet dat we ons weliswaar onverminderd moeten inzetten voor de opgave CO2 terug te dringen maar onderstreept te meer dat we tegelijkertijd een simultaan spoor moeten uitzetten om de tot nu toe met de mond vaak zo plechtig beleden klimaatadaptatie nu eens werkelijk serieus kunnen gaan nemen. Klimaatadaptatie - dat betekent écht mee willen bewegen met de luimen van klimaat en water. Dus niet als gratuite *nogret*-optie, vaak alleen voor de korte termijn, maar als robuuste aanpak voor de lange termijn waarbij *nu al* voorgesorteerd wordt op ontwikkelingen later in de eeuw - met name op ruimtelijk-economisch en demografisch vlak. Voor een waterstaatkundig zo kwetsbaar landschap als het Nederlandse is dat beslist geen overbodige luxe!

=Demografie in als klimaatfactor weer de mode

Gezien de groeiende populariteit van anti-immigratie-ideeën kon de huidige hernieuwde belangstelling voor bevolkingsgroei als factor in de klimaatcrisis natuurlijk niet uitblijven. In de opvattingen van de Club van Rome, een kleine 50 jaar geleden [*Grenzen aan de groei*] speelden bevolkingsgroei en de dreiging van overbevolking een prominente rol **[1]**. In de daarop volgende decennia is het thema nooit verdwenen maar is in de discussie de nadruk terecht sterker op de ongelijke verdeling van de middelen waarover mensen in verschillende delen van de wereld beschikken komen te liggen en op de klimaatconsequenties daarvan. De ecologische voetafdruk en de CO2-uitstoot van bijvoorbeeld een Afrikaan in beduidend geringer dan die van een Europeaan. Daarom zet geboortebeperving in het rijke westen op korte termijn aanzienlijk meer zoden aan de klimaatdijk. Dat betekent niet dat in werelddelen met een sterke bevolkingsgroei als Afrika zaken als geboortebeperving niet aangepakt zouden moeten worden, maar dan wel tegelijk met de nodige aanpak met milieuproblemen. De sleutels daarvoor de verbetering van de positie van de vrouw in directe combinatie met de bestrijding van de door een ongebreideld kapitalisme veroorzaakte

verdere uitputting van de aarde [2]. Dat is een hele opgave die niet op korte termijn zijn beslag zal krijgen, terwijl de trein van de klimaatverandering intussen verder zal doorgaan. Niet alleen veroorzaakt door demografische factoren, maar ook door de naijl-effecten van meer dan twee eeuwen verbranding van fossiele brandstoffen.

=Niet alleen de ecologische, maar ook de ruimtelijk-economische voetafdruk verkleinen

Een hele opgave dus, die klimaatoperatie die onder een sterke, bijna onhaalbare tijddruk staat. Daarom is het zaak om naast de terugdringen van de CO₂-uitstoot klimaatadaptatie als onmisbaar en gelijkwaardig nevenspoor in de klimaatdiscussie serieus op de agenda te zetten. Niet als de gebruikelijke vrijblijvende *noregret*-optie die geen centje pijn doet, maar als een eigenstandige strategie gericht voor op de lange termijn maar met stappen waarin nu al voorgesorteerd wordt op ontwikkelingen in de eeuw. In *Nederland* is in dit verband niet in laatste plaats een *ruimtelijk-economische* strategie nodig om meer ruimte te kunnen maken voor de steeds grilliger wordende luimen van het hier alom tegenwoordige water.

Wie zich in dit verband oprecht zorgen maakt over de nodige groenblauwe levensruimte door mogelijke overbevolking zou bereid moeten zijn serieus zelfkritisch de échte oorzaken van demografische bewegingen en de gevolgen daarvan voor de ruimtelijke leefbaarheid te onderzoeken - óók onderzoek naar bewegingen op het front van de arbeidsmigratie. Die bewegingen worden beïnvloed door pull- en push-factoren. Om met onszelf als Hollanders te beginnen komen dan eerst de pull-factoren in aanmerking voor een nadere analyse. Nederland werkt als magneet op arbeidsmigranten omdat onze voetafdruk zo groot is - denk daarbij dan eerst aan onze economische *footprint*. Nederland waant zichzelf maar al te graag als een super innovatief land met een hoge arbeidsproductiviteit, keurige sociale voorzieningen en een goed natuur- en milieubeleid. Wie de zaak nader op de keeper beschouwt ontdekt dat maar al te veel sectoren van de vaderlandse economie ondenkbaar zouden zijn als er geen massa's minder gekwalificeerde arbeidskrachten van buiten zouden worden ingeschakeld - dat gebeurt vaak tegen onzekere en belabberde woon- en arbeidsomstandigheden. We kennen die sectoren allemaal wel maar willen ze eigenlijk liever niet kennen en er als *middleclass* -Nederlanders maar liever niet in hoeven werken. Het gaat dan om sectoren als de land- en tuinbouw, de bouw, distributie en logistiek. Arbeidsintensief en tegelijkertijd ruimteverslindend. Voor een klein, dichtbevolkt en sterk verstedelijkt land als Nederland dat zorgvuldig met zijn schaarse groene ruimte moet omgaan en in de toekomst steeds meer ruimte voor zijn wassende water moet reserveren zijn dat nu niet bepaald de meest handige bedrijfssectoren. Bovendien zijn het vaak nou net ook die sectoren die verantwoordelijk zijn voor een veel te ver buiten de eigen landsgrenzen uitdijende ecologische voetafdruk - neem bijvoorbeeld de landbouw: wie zei daar bijvoorbeeld veevoerimporten?

De opgave zou hier moeten zijn de vervuilende, ruimteverslindende en over-arbeidsintensieve sectoren in de economie af te remmen. Dat betekent allereerst dat we de voorkeursbehandeling die enkele lievelingen in het heersende topsectorenbeleid als logistiek en distributie, en land- en tuinbouw genieten resoluut overboord zetten. Het betreft hier overigens bovendien veelal even hardnekkige als conservatieve lobby-netwerken die vaak - met name ecologische - innovaties lelijk in de weg staan. In plaats daarvan zou een economie ontwikkeld moeten worden die minder open groene en blauwe ruimte vreet dan nu gebeurt, die de klimaatverandering niet verder doet verhevigen en die minder afbreuk doet aan het milieu. Een economie die daarentegen wél een bijdrage kan leveren aan ecologie en leefbaarheid en die tegelijk ook minder arbeidsimmigratie vergt dan nu het geval is. Dat is geen economie waar het vrije spel der commerciële krachten de boventoon voert maar evenmin een economie waarin Nederland even zelfzuchtig en tegelijk kortzichtig de deur voor de buitenwereld sluit. Kortom – zo'n nieuwe economie vereist *écht beleid* - gericht op de lange termijn, evenwichtig, intersectoriaal; economisch, sociaal, ecologisch én -lest

best – ruimtelijk, waarbij met name ook op dat laatste vlak de consequenties terdege doordacht worden. Dat vergt dus beduidend meer dan een debat over louter migratie waartoe de discussie zich nu dreigt te versmallen^[3].

NOTEN

[1]

Recentelijk weer onder de aandacht gebracht in het essay van Peter van Druenen *De klimaatparadox – Bevolkingsgroei of klimaatbeheer* Amsterdam [Cossee] 2018

[2]

Sarah Haaij, *Meer mensen, minder vreugd?* In: *Down to earth* [tijdschrift vereniging *Milieudefensie* Jrg. 7/ november 2018, blz. 32-35

[3]

Zoals in het debat tussen Leo Lucassen, Paul Scheffer en Ernst Hirsch Ballin *Regie over migratie: Naar een strategische agenda Essays ter gelegenheid van het Hollands Spoor-debat over migratiebeleid* Den Haag [WRR] 2018

Zie ook de link: de link: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/09/24/tk-bijlage-actie-op-wrr-essaybundel-regie-over-migratie>